

El nucli primitiu de la vila estaria constituït pel parament de cases que enmarquen l'espai comprès entre l'Església i la plaça Petita. El carrer dels Dolors hauria estat el primitiu carrer major, del poble en embrió. Carrer que coincidiria amb la partició de les aigües o sigui el lloc més enlairat d'aquell indret. Si recordem que l'orientació de llevant a ponent és la que es dona a les esglésies primitives, possiblement per reminiscències paganes, car el sol ix de llevant, és a dir en llenguatge simbòlic de llevant ens vé la llum, la primitiva església tindria la mateixa orientació que l'actual però amb l'entrada pel costat lateral com és freqüent d'observar; així, és que podem considerar com a correcte l'interpretar que el carrer dels Dolors amb el seu traçat actual manté la seva primacia en l'inici urbà de la nostre vila.

Després, en bastir la fàbrica de la nova església, quin frontispici mira cap a garbí, quedà al bell davant de l'escala una esbergida placeta que més tard veié reduïdes les seves dimensions en construi-se les dues cases del davant. Tenia que fer bonic aquella clariana daurada pel sol de posta, ben arrecerada de tramuntana per les cases que limitaven l'entrada del carrer d'Avall que discorre en direcció nord i per l'altre costat de migdia flanquejada per la casa on hi ha en l'actualitat l'obrador de la vella ferreria dels senyors Vergeli. Em permeto asseverar aquestes presumcions a propòsit de l'urbanisme pretèrit d'aquella primitiva plaça, car fa menys de quinze anys que fou desmuntada per portar-la a S'Agaró una bonica porta de mig punt corresponent a la primera casa de l'esquerra de l'inici del carrer d'Avall i que s'obria mirant a migdia o sigui fent cara a la placeta.

* * *

Segurament que algú s'haurà preguntat el per què del contrafort d'obra que hi ha actualment a l'entorn de la base de la torre del nostre espigat campanar. En realitat es tracta d'un afegit que s'hi va fer per mor de reforçar el basament de la torre quan aquesta fou descalçada del gros gruix de terra que remuntava prop de dos metres per dessorre del nivell actual del carrer. Es que allí hi havia hagut l'antic cementiri del poble que perdurà fins pels volts de l'any 1840. El meu oncle Martí Daussà que visqué fins una edat provecta i que morí a començ de l'any 1923 m'explicava que quan era petit solia anar cap a entrada de fosc a portar la roba per planxar a casa de la meva besavia Margarida i que atret pel misteri del lloc li abellia donar-hi una ullada. Podria el meu bon amic senyor Miquel Joanola aclarir-me la dada del trasllat del primitiu cementiri al que bastirien després en el camí de Sant Andreu i que nosaltres en dèiem el Cementiri Vell?. Gràcies per endavant.

Enquadrant el carrer d'Avall hi trobem un dels nuclis més vells del primitiu clòs urbà de la població, entonat per la magnífica casa gòtica dels senyors Frigola i la torra del «senyor-amo» del poble amb la seva «forca»